

M Ū V É S Z E T

„A Szép az, ami a helyén van”

EGY RÉGI BESZÉLGETÉS A 100 ÉVE SZÜLETETT MOLNÁR-C. PÁLLAL

Megállíthatatlanul múlik az idő. A hetvenes években Battonyán a középiskola igazgatója voltam. Gyakran láttunk kedves vendégeket Budapestről. Ők rendszerint az iskola vendégházában szálltak meg. Egy ilyen alkalommal két kiváló egyéniség is szállást kapott nálunk, a festőművész *Molnár-C. Pál* és az író *Féja Géza*. Méltó beszélgetőpartnerei voltak egymásnak. Szellemi frissességük akkor nagy hatással volt rám. Felkértek, hogy a Békési Élet „Látogatóban” rovatába készítsék interjút Molnár-C. Pállal. E beszélgetés egy része meg is jelent a folyóiratban, 1980-ban. Hogy jól megjegyezsem mindazt, amit MCP mond, a középiskola igazgatói irodájában magnetofonszalagra vet-tük ezt a beszélgetést. Nem sejtettem, hogy beszélgetésünk az utolsó interjúk egyike lesz. A felvételt „kölcsonadtam” a Külügyminisztériumnak, akik ígérték, hogy laboratóriumukban „feljavítják” a meglehetősen halk szöveget. Sajnos, a hangszalag nem került vissza hozzám, így további sorsáról nincs tudomásom. Nem az egyetlen fontos dokumentum volt ez, amely MCP hagyatékából mintegy „elkallódot”. Az 1993-ban elhunyt *Vámos Imre* újságíró hagyatékából azonban megkerült ennek a felvételnek a teljes gépelt szövege. Nem sejtettem, hogy egykori kedves ismerőseim közül ma már egyik sem él. Kötelességemnek érzem a beszélgetés teljes – olykor az élőbeszéd természetességéből fakadóan egy kissé hibás – szövegét az alábbiakban közreadni.

*

TAKÁCS LÁSZLÓ: *A Békési Élet „Látogatóban” című rovatába készül ez a beszélgetés Molnár-C. Pál festőművésszel. Magát a „látogatóban” kifejezést egy kissé pontatlannak érzem. Nem mi látogattunk el Molnár-C. Pál festőművész budapesti Ménesi úti műtermébe, hanem ennél kellemesebb élményben van részünk. Molnár-C. Pál látogatott haza, szülőhelyére. Ez alkalomból kérjük meg, valljon nekünk munkásságáról, művészetéről, életéről és terveiről. Tisztelt Molnár-C. Pál, a csepeli Iskolagalériában nemrég megnyílt kiállítása apropóján a Magyar Rádió interjút készített Önnel. Az adás így kezdődött: „Megnyílt a 86 esztendő Molnár-C. Pál festőművész kiállítása Csepelen.” Ezt követően Ön fiatalos lelkesedéssel és hevülettel beszélt életpályájáról. Kérem, mondja el véleményét arról, hogy az életkor és a művészi törekvések hogyan függenek össze egymással? És megkérdezzük azt is: hogyan tudott ilyen fiatal maradni?*

MOLNÁR-C. PÁL: Azt kérdezi, hogyan tudtam úgymond ilyen fiatalos maradni? A művészet időtlen. S akik „csinálják” azok is időtlenek. Nincs koruk. Legfeljebb „idétlenek”, mondom zárójelben. Rafaello az ő 34 évével egykorú Tiziannal, aki állítólag 99 éves lett. Állítólag – mondom –, mert kisült, hogy csak 89 éves volt. De mind egy, tíz év ide vagy oda! A művész korát életművével mérjük. De még ez az álláspont is irreális, mert különben én, a becslésem szerint 3500 festményemmel bibliai, matuzsálemi korú lennék, ez viszont képtelenség! Marad válaszként a jó öreg Csók bácsi bölcs, tréfás válasza 96 éves ünneplése alkalmából. Mi egy ilyen hosszú élet titka? – kérdezte

a szerkesztő. A feledékenység – mondta az öreg. Elfelejtettem 20 éves koromban felakasztani magam. Ez rám is áll. Megszámlálhatatlan alkalmam volt meghalni. Többször meg is jövendölték. Sokan kívánták is. Három világegés is kínálkozott, kortársaimból már csak én élek, pedig én voltam közöttük a leggirhesebb. Ki tudná, hol a kérdés nyitja? Talán, hogy „csalánba nem üt a ménkü”!

– *Kérjük, beszéljen nekünk battonyai, mezőhegyesi, Békés megyei kapcsolatairól! Hogyan tükröződik a szülőföld az Ön művészi munkásságában?*

– Hogyan tükröződik munkásságomban a szülőföld fogalma? Bejártam a fél világot, és mindenhonnan hazajöttem. Mindenhonnan szívtam egy csipetnyi nektárt. Hogy életem „lépesmézében” mennyi van Párizsból, Svájcból, Itáliából, Ausztriából – ki tudná megmondani? Mindenütt jó volt, de a legjobb volt festeni. Nem szakosodtam. Ezeremester lettem. A „battonyai jégverést” két éve festettem meg, ahogy visszaemlékeztem a távolból. A mezőhegyesi ménesben tíz évvel ezelőtt festettem tanulmányokat a helyszínen. Tompapusztán fasorokat, a majori cséplés szagát is, meg porát is még az orromban érzem. Álmaimban csődörröhögést hallok még ma is. Keresztekét olvasok a tarlón, acatolok cukorrépaföldeken, zötyögtetem magam a szekér saroglyájában. De minek mindezt megfesteni? Vagy érződik a képeimen, vagy nem. Inkább azt lenne jó tudni, hogyan festenek, ha nem Tompapusztán születtem volna? Ezt ne is kérdezzük, úgyis hiába. Nem „battonyaúl”, nem „mezőhegyesül”, nem „párizsul”, nem „rómaiul” festek, hanem MÖCÖPÖÜL. (Elnézést kérek.)

– *Önt a háború előtt Battonya díszpolgárává választották. Mit jelentett ez akkor, és mit jelent ma Önnek? Kapcsolata meglehetősen laza volt szülőhelyével. Az utóbbi időben azonban egyre sűrűbben látogat – ha szabad így fogalmaznom – „baza”. Személyesen is, meg képeivel, alkotásaival is. Mi ennek a magyarázata?*

– Battonyai díszpolgárságom. Nos, 1945 után Battonya számára „megnullásodtam”. Nem vettünk egymásról tudomást. Ez a gyepű-sors. Battonyát „beírtam” a világlexikonok legismertebb kötetibe. Londontól New Yorkig, Rómától Leipzigitig *Batonia* nevét az M betűnél bármely lexikonban megtalálhatják. Bizonyítani tudom. De évtizedekig ki tudott erről Battonyán? A gyepű téli álmát aludta, s minek zavarni? Csak Puja Frigyes ásónyomán kerültem megint felszínre. De most sem késő még. Ezt is megértem. A szenteket is csak haláluk után avatják szentté. Ehhez képest engem még életemben bebalzsamoznak.

– *Kérjük, kedves Molnár-C. Pál, fogalmazza meg számunkra művészi hitvallását, és mondja el véleményét mai képzőművészeti életünkről!*

– Soha annyit nem írtak és nem beszéltek képzőművészetről, mint manapság. Soha annyi meddő vita nem emésztett papírt és időt, mint mostanában. És soha ennyi tévelygés és elvi szembenállás nem volt, mint ma. Itt valahol valamilyen hibának kell léteznie! Egyébként látszatra minden a legnagyobb rendjén van. Van „szanálás”, van vizuális kultúra, van formatervezés, van ideológiai demokratikus irányító felsőszerv, van államilag gazdagon dotált, fényűző kivitelű művészeti szaklap, „A MŰVÉSZET”. Van állami mecenatúra, van képcsarnok, vannak országos és városi szalonok, melyeket nagy mestereink neve fémjelez. Van milliós táblaképvásárlás, rendszeres heti zsűrivel. Ezek után ki merné állítani, hogy nincsen Magyarországon művészetpártolás? Ki merné azt állítani, hogy a művészet mostohagyermek a társadalomnak? Ezenkívül annyi a művészettörténész, hogy idestova minden művészre kettő is jut belőlük. A tájékozta-

tó szervezet tehát több mint bőséges. És mégse tudjuk, „hol az olló?” Nincs itt valami földcsuszamlás? A művészetkedvelő, sőt rajongva lelkesedő közönség néha már anyagi lehetőségeit is próbára tévő módon mecénáskodik. Vannak szenvedélyes gyűjtőink, s mindezek ellenére az érdeklődők széles körei ide-oda imbolyognak kiállításról kiállításra, előadásról előadásra, tanácstalanul, hitükben meginogva, reményükben csalatkozva távoznak. Felmerül bennük a kétely, vajon egyáltalán van-e „olló”? És itt merül fel bennünk is a kétely: Vajon nem a fölényeskedő szakirodalom vonható-e felelősségre? Ingoványosok a mai képzőművészeti állapotok. Vajon van-e egyértelmű és megbízható értékítélet? Elfogulatlan rangsorolás és sorrendiség? Meg merjük mondani: ezek tekintetében a szemlélet kaotikus! Anélkül, hogy szándékom lenne megsérteni a szakmát, szeretném rábírní a művészettörténet „doktorisszimuszeit”, lássák végre be, az ő szerepük tulajdonképpen szekunder. Mert hisz nélkülünk, művészek nélkül mivel is foglalkoznának? Meg vagyunk győződve, a kérdésben lojális megegyezésre juthatnánk, áldásos egyensúly és termékeny összmunka alakulhatna azért ki. Lemorzsolódnának a „súrlódások” és csak az igazán elhivatottak maradnának az arénában. Akikkel könnyű lenne az együttműködés, tisztázódnék a felismerés, hogy a művészetet nem lehet könyvekből sem megtanulni, sem megantani. A művészet művelet. Hangsúlyozom: „Művelet”, s ez nem helyettesíthető elméletekkel! Legyenek azok mégoly „elmések” is. A legragyogóbb elemzés is csupán röppentyű, mely felcsillan, de azután bizonyos magasságban szappanbuborék módjára pukkan el és nyomtalanul elenyészik. Ennél még egy gyarló műalkotás is többet jelent. A közönség tétova imbolygása, elbizonytalanodása megszűnnék abban a pillanatban, mihelyt tisztán látná, hogy a sorrendiséget nem szabad a visszájára fordítani. Kezdetben van a művész, és csak azután következik az elmélet. Elsőnek a művész lép egyet, s ha egyáltalán van magyarázatra szükség, jöhet utána az írástudó. Végsősoron mi, művészek a közönség partján állunk, műveinken keresztül csakis mi irányíthatjuk őket a helyes útra. És ezt felelősségünk teljes tudatában tesszük. Létünk két síkon bonyolódik fele-fele részben. Az egyik az álom, a másik az ébrenállapot közege. Mindenki álmodik, de kérdezem, kérdezted-e valaha, mi az összefüggés soha nem látott tájak, házak soha nem létezett lakói és saját magad között? Pedig olyan otthonosan érzed magad e sehol sem létező, de mindenütt lehetséges világban, mintha mást nem is ismernél. Nem törődsz azokkal sem, hogy az emberekkel itt találkozol, mind megannyi közeli ismerősöd, s egyszerre vagy velük azonos. Hol te vagy ők, hol ők meg te. Minden esemény természetes, minden történés meggyőző és magától értetődő. És milyen csodálatos, hogy fájdalom van, mert az is lehetséges, hogy sohasem halsz meg! Leggyötremesebb kínodból is van kiút, és ébredéskor minden semmivé válik. Megjelenik a „logika”, ez a könyörtelen cenzor, az irgalmatlan revizor.

– *S akkor az Ön kifejezésével élve, hadd kérdezzem meg: tulajdonképpen hol látja az „ollót” Molnár-C. Pál?*

– Itt van valahol az olló, illetve gondolom, hogy itt található. És még itt szegődik hozzá a művész. Karolj bele, és bízd magad rá! Ha festmény elé állsz, ne az értelmekkel közelíts hozzá, érzelmeiddel állj vele szemben. Ne a logika legyen az iránytűd, mert keresztretjtvényeket kell megfejtened. Nem matematikai egyenleteket kell megoldanod, és nem esetleg hibásan betáplált komputer-rejtelmekkel beérned. Bízd magad választott művészedre, ő tudja és ismeri a biztonságos átkelőhelyeket, nem vezet – kicsikét gondolkoznom kell – ingoványos léptek felé, lépések felé, amelyek fölött tünékeny lidércények villóznak. Ő egy álomvilág nagykövete, irányításával elérheted, sőt át is lépheted

a horizont vonalát, áthaladhatsz szivárvány égszínű hídja alatt, és utolérheted a délibáb tündérvilágát, tündérországát. De hallga – egy visszhang a távolból: Komámasszony, itt az olló!

– Nagy figyelemmel hallgattam fejtegetését. De örülnék, ha terveiről is beszélne egy keveset.

– Hát igen. Azt mondja, terveimről? Nézze: festeni nekem érzéki gyönyört jelent. Élnem csak addig érdemes, amíg ezt tehetem. A be nem következő száz évre is lenne mit festenem. Csakhogy az élet rövid, a művészet viszont örök.

– Engedjen meg egy nem szokványos, de a művészet lényegével – úgy érzem – összeegyeztethető, játékos kérdést is: mit kérdezne Molnár-C. Pál Molnár-C. Páltól?

– Hát valóban mulatságos, de nem rossz kérdés! E kérdésre kérdéssel vagyok kénytelen válaszolni. Azt kérdezem: Hiszed-e te MÖCÖ Pál, hogy nem hiába éltél? Amennyiben a több ezer műből, amit összefestettem, van akár egy is, amelyik remeknek számít, hihetem, hogy nem éltem hiába. Ne csukd le, mert most meg én kérdezek tőled valamit, vagy inkább mondok neked valamit. Nézd komám, nagyon örülök, hogy ilyen fertelmes és intelligens kérdéseket tettél fel nekem. Ezért ne dicsérj, ha esetleg jól válaszoltam, mert jó kérdésekre csak jól lehet válaszolni!

– Hadd tegyem még hozzá viszont – és ezt nem pusztán udvariasságnak szánom –, hogy jó életműről csak ilyen szépen lehet beszélni. Nagyon szépen köszönjük Molnár-C. Pálnak e beszélgetést. Olyan szép gondolatokat mondott el Pali bácsi, meg Imre is, hogy nem maradhatnak meg egy hangszalagon. Javasolom, hogy beszélgetésünket kötetlenül folytassuk. Imre, te voltál az első „szónok”, így téged illet a szó.

VAMOS IMRE: Azt szeretném kérdezni, Pali bátyám, milyen érzés volt ma megtekintened azt a házat, amelyet a település bocsát rendelkezésedre? Életműved átfogó részét tervezzük e házban megőrizni, s nagyon reméljük, a következő években, évtizedekben itt folytathatod majd alkotói tevékenységed egy részét.

– Hát jól van, Imrém! Te javíthatatlan tisztelőm. Nem is tudom már, mit mondjak egyszer, hogy végre kiábrándulj belőlem? De bízunk az időre! Majd eljön annak is az ideje. Nekem ugyanis vannak „lemezeim”, mindig azokat teszem fel, és félek, hogy olyan ismétlésbe bocsátkozom, felteszem ugyanazt a „lemezt”, amelyet egyszer már elmondtam neked. És rájössz, hogy ahányszor felteszem, mindig másképp szól. Na most, hogyan fogsz te eligazodni? Te szerencsétlen! No de komolyra fordítva a szót: tényleg, mikor ma eljöttem ismét Battonyára, ahogy Laci ezt imént is olyan kvázi-nosztalgiaiával említette, hogy is van az, hogy Pali bácsi olykor-olykor ellátogat Battonyára? Van egy kis szemrehányás is ebben az „ellátogat”-ban, érzem kérdésében, attól fél, hogy megszakadt kapcsolatom szülőhelyemmel. Hát tulajdonképpen nem szakadt meg, csak amint az előbb is említettem, az volt az érzésem hosszú évekig, hogy Battonya megfeledezett rólam, vagy megtagadott. Én nem tudhatom, és nem is nézek ennek utána. Fő, hogy a vége jó, és minden jónak tekinthető, aminek a vége jó. Amikor közelebről megnéztem a kiszemelt házat, amelyre azt mondhatnám, majdnem olyan, mintha annak idején erre a célra épült volna. Hogy egyszer majd Battonyának egy ilyen esendő nagy fia (amilyennek itt kikiáltanak Battonyán) itt telepedik le az ő életművével. És megnéztem a homlokzatát is az épületnek. Ha ezt majd fehérre fogják meszelni, vagy világosra, akkor tényleg olyan külzetet, olyan aspektust fog kapni, ami az én úgynevezett neoklasszicista irányomnak majdnem megfelel. Az a kis tünpanon-

szerű dísz a homlokzaton, amely az utcára néz, az meg egyenesen hízelgő a számomra. Amikor a belső teret is a tervező építész nő ismertette velem, igazán szebbet és jobbat, méltóbbat el sem tudnék én képzelni. Még álmomban sem mernék, pedig nagyon szeretem az álmot. Művészetemben gyakran vissza-visszatérek ehhez a témához. Hiszen tudvalevőleg lehet, hogy hamis állítások szerint én félig-meddig szürrealista festő vagyok, tehát álommal foglalkozom. De még álmomban sem igen mertem remélni, hogy ilyen szép otthont fog majd egy napon az én kedves szülőföldem nekem, illetve műveimnek ajándékozni. Ezzel kapcsolatban, ahogyan ott beszélgettünk, egyszerre csak „megtermékenyültem” és megindult emberi fantáziám. A fantázia olyan, hogy azonnal elkezd működni.

V. I. *Ne haragudj, hogy közbevágook, Pali bátyám! Talán kínos kérdést teszek most fel. Nem tudom, hogy válaszolsz-e rá? Nagyon érdekelné engem művészi munkamódszered. Szeretnélek egyszer látni festés közben. Miként dolgozol, miként alkotsz, mert majdnem minden művészt másképpen dolgozik. Hemingway például csak állva tudott írni, és feleségének az volt az egyetlen kötelessége, hogy száz ceruzát hegyezzen ki neki mindennap. Hogyan dolgozol Te? Tudomásom szerint erről még eddig nem vallottál?*

T. L.: *Egy kicsit udvariatlanlan én is közbeszólnék! Mit lehetne esetleg itt, éppen Battonyán tenni annak érdekében, hogy ezzel a hitünk szerint szép emlékházzal a festészet népszerűbb legyen? Úgy érzem, a két kérdés valahol egymásba kapcsolódik.*

- Igen. De nézzük csak tüzetesebben! Hogyan is festek? Hát Imrém! Az van, hogy jóformán ez egy féltve őrzött titkom. Nem tudnám megmondani azért, hogy hogyan is festek. Inkább megfestem neked még egyszer, harmadszor is azt a képet, anélkül, hogy meg tudnám pontosan mondani, hogyan.

V. I.: *De az már nem lenne ugyanaz!*

- Valóban nem lenne ugyanaz. Ahányszor kezdeném, mindig más és más lenne. No elég az hozzá, hogy inkább azt kellene – mondjuk mentesítésemre – mondanom, hogy még egy légy zümmögése is zavar engem munka közben. Ezért van az, hogy én tulajdonképpen fejből dolgozom. Modellről sohasem. Szeretek olyan tájakat festeni, amelyek sehol sincsenek, de mindenütt lehetségesek. A modell jelenléte engem zavar festés közben.

V. I.: *Akkor is, amikor aktokat festesz?*

- Akkor is. Mert olyan szép akt nincs, amelyet én festeni tudok. Miért? Úgy vagyok ezzel, hogy életemben már több ezer aktrajzot készítettem. Egy és ugyanazon szépséget, amit én szeretek kidomborítani – a szó szoros értelmében – festményeimben. De egy helyen ezt sohasem találom. Van talán némi frivolitás abban, amit mondok. Ahány virág, annyi illat, ahány virág, annyi nektár. Tehát én azokat, melyeket egy aktra ruházok át, sokréteűek. Egyébként a legszebb természeti forma a női akt. Én egészséges hajlamú vagyok, és én a női aktot tartom a legszebbnek. Nem a férfit, ha mégoly szép atléta is az illető! Akkor is szebb nekem még egy öregedő, időződő asszony is.

V. I.: *Nem véletlenül kérdeztem, hogyan festesz. És az aktképekre sem véletlenül tértem ki, mert téged hivatalosan általában templomfestőnek skatulyáztak be. Ami egyáltalán nem igaz, mert egész életműved bizonyítja a sokoldalúságot. Egyébként azzal sem értek egyet, hogy te neoklasszicista vagy szürrealista lennél. Téged szerintem egyetlen „izmusba” sem lehet besorolni, és ez egy olyan probléma, amelyre eddig talán nem figyeltek fel kellőképpen az általad már emlegetett művészettörténészek sem.*

T. L.: *Én négy évvel ezelőtt találkoztam képeiddel a Móra Ferenc képtárban életmű-kiállításodon, amelyről aztán olyan fájdalmasan írtad, hogy Battonyáról – legalábbis hivatalosan – senki nem képviselte a szülőföldet. Ha szabad azért megjegyznem, sok hozzám hasonló pedagógus volt jelen, és a mi gimnazistáink is megtekintették ezt a kiállítást. De igaz az, amit Imre mond. Én is akkor döbbsentem rá, hogy fantasztikus az a témagazdagság és irányzatgazdagság, ami a Te egész munkásságodat jellemzi. A magam részéről természetesen az aktokat is megnézem, szépnek tartom azokat, de talán nem a leglényegesebb képeidnek. Noha az itáliai reneszánsz klasszikusai is szívesen festettek ilyeneket, s Te annak idején sokat tanultál tőlük. De az „egész” szempontjából nem a kiragadott részlet a fontos. Talán nem állítanám mereven szembe a templomi oltárképfestőt és a női test szépségének szakavatott ábrázolóját. Nemcsak azért, mert a helyszín alapján véve meghatározó jellegű. A battonyai római katolikus templomban Te megfestetted az oltárképet, azért kaptad battonyai díszpolgárságodat. Ezen a festményen is „szerepelnek” nők, angyalok, mint ahogyan egyszer neked említetted, az egyik oldalon Éva leányod is. Megítélésem szerint a templom mennyezetére elképzelt freskótervek sem mentesek a nőalak-ábrázolástól, noha nem kifejezetten aktok. Mindenféleképpen azonban itt, Battonyán – úgy gondolom – sikerült az embe-
reknek megmagyarázni, amit Imre említett, hogy személyedben nem egyszerűen egy oltárképfestővel állunk szemben, hanem egy, a valóság minden szépségére érzékenyen reagáló festőművésszel. De úgy gondolom, célszerűbb lenne erről a kérdésről Téged meghallgatni.*

– Igen, hát reagáljak először az aktokat illető problémakörre! Aki ebben feltűnőt talál, vagy esetleg azt a kritika szemszögéből közelíti meg, akármennyire rejtegeti is szándékát, van valami támadásszerű. Én valóban a reneszánszba és klasszikus korba menekülök vissza olykor-olykor. Nézzetek csak meg Michelangelo templomi díszítő művészetét! Az emberi testtel foglalkozik a legintenzívebben. Aki pedig manapság ebben valami ellentmondást lát, azt javaslom, tegyen egy szép olaszországi utat az ott található templomokban, s meggyőződhet róla, megfér az akt akár Szűz Mária képével együtt. Azt mondanám kissé cinikusan, hogy egy cigány is lehet király. Menjen el mondjuk a Sixtusi kápolnába. Hát az csak úgy hemzseg az aktoktól. Egyáltalán, a természetnek valami olyan szép megnyilvánulása az emberi, női test, hogy aki azzal „élvezkedik” élete folyamán – a festő ezt megteheti –, azt egy művében kvázi örökre élővé teheti. Miért kellene szégyenkezni azon, vagy röstelkedni miatta, mert kitarja azt a néző előtt? Ezzel emberközelségbe hozza a teremtés tényét, amely eredetileg nem tesz különbséget tulajdonképpen a csúnya és a szép között. Hát ki mondaná meg, ki felelne, felelhetne illetékesen arra, hogy mi a szép, mi a szemét és mi a piszok? Lehet, hogy talán diplomatikusan vagy polémikusan azt lehetne mondani, hogy az nem szép, ami nem a helyén van. Ha teszem azt, a virágnak elhullott szíromleveleit valaki „piszoknak” nevezi, én azt igazságtalannak tartom. Az a virágból ered, a virágról szakadt le, mint ahogyan minden létező valaminek van kezdete, meg folytatása és vége is. Néha egy kicsit cinikusan azt szoktam mondani, annak, aki megszületik, tulajdonképpen már születése napján a koporsóját is meg kellene rendelnie, mert a vége így is, úgy is az lesz. Hát persze, ez szomorú utalásnak tűnik, nem is itt akarnék én megállni, hanem ott, hogy én semmiféle lelkiismeret-furdalást nem érzek akkor, amikor egy jól sikerült aktról majdnem ugyanolyan gyönyörrel tudok beszélni, mint ahogyan egy jól sikerült Madonna-képről.

T. L.: *Pali bácsi, folytathatnánk talán ezt a gondolatot, amit délelőtt felvetettünk! Kérted, figyelmeztesselek arra, mi lesz a rendeltetése battonyai emlékházadnak.*

- Szeretném egyúttal exponálni ezt a kérdést. Legyen három ember, akik felfigyelésekre és elképzelt mechanizmusom indulására és felgerjedésére majd emlékezni fog. Amikor délelőtt elgyönyörködtem (most először igazából volt alkalmam elgyönyörködni) ennek a szép háznak a belső beosztásában is, azon gondolkodtam, mintha eleve arra épült volna, hogy itt egy galéria jöjjön létre. Egy későbbi „kitárulkozásnak” legyen a színtere. Az jutott az eszembe, hogy lám, ha már ilyen környezetet teremtünk egy művészeti levegő, prizma számára, akkor nem lenne érdektelen a tudni vágyó, tanulni akaró fiatalabb, művésznek készülő palántákat idehívni, vagy inkább idecsalogatni. Az lenne a célszerű, ha nyári tanfolyamok formájában itt megtelepednének, hiszen Battonyának alkalma lenne környezetet és lehetőséget felajánlani ezeknek az ifjú tehetségeknek. Elképzeltető, hogy én itt laknék és alkotnék nyaranta egy bizonyos ideig. Akkor, amikor a kollégiumok úgyszólván üresen állnak, ezek a fiatalok itt megtelepedhetnének, dolgozhatnának, konzultálhatnának velem, én igazában nem is nevezném ezt – a mai kifejezéssel élve – társadalmi munkának, mert ezzel nem szeretném mintegy hétköznapivá tenni ezt a lehetőséget. Sokkal ünnepelesebbnek érzem, ha azt mondom, hogy én nagyon, de nagyon szívesen segítenék nekik, rendelkezésükre állnék ezeknek a fiataloknak. Ide tudnánk csalogatni olyan fiatalokat, akik egy-egy művüket a gyakorlat befejezése után itt hagynák egy létesítendő galéria számára emlékül. Még azt sem vezetném be, hogy valami nagyképzű zsűri állapítsa majd meg, hogy melyik legyen ez az alkotás. Legyen inkább ez egy kollektíva bölcsességére bízva. Ők maguk szavazzanak magukra, saját műveikre, s állapítsák meg, mit őriz majd meg a későbbi battonyai galéria. Mert a zsűri tulajdonképpen méreg, egy kútmérgező valami. Néhány veszedelmesen zsúrizni szerető emberről én fel tudom tételezni, hogy valami beteges hajlam vezet arra, hogy ő szenvedélyesen „ítélkezik”. Mert vagy nem szeret dolgozni, vagy pedig eltévelyedett, szadisztikus nézetei vannak, amelyeket esetleg itt vezetne le. Én abszolút zsűriellenesnek születtem, az alkatom is az. Én is voltam – igaz, hogy csak egy évig, kinevezett „zsűror”, de aztán kigolyóztak, mert én mindenkit elfogadhatónak tartottam, aki magát arra érdemesítette, hogy zsűri elé bocsássa műveit. Ha az alkotó úgy hiszi, hogy ő megüti a kívánt mértéket, ám legyen! Az alkotó aratja le alkotása gyümölcsét, ezért engedni kell őt fellépni. Valahogy úgy vagyok ezzel, mint azzal a művésszel, aki esetleg kiállítási alkalmért folyamodik. Engedjük őt! Állítson ki. Igazán az tanul meg úszni, akit a mély vízbe dobnak. Jelenjék meg a publikum előtt! Ha sikere van, neki volt igaza, ha esetleg nem sikerül bemutatkozása, s van egy kevés becsületérzés benne, akkor ő is levonhatja a konzekvenciákat. És itt egy szép tendenciát szeretnék hangsúlyozni. A művésznek az a legszebb feladata, hogy sikerüljön neki műveit a nagyközönséggel, embertársaival elfogadtatni. Akinek ez sikerül – az nyert.

V. I.: *Kedves Pali bácsi! Hadd kérdezzem meg, ezek szerint alkalmasnak tartod-e Battonyát arra, hogy jóval később egy esetleges „battonyai műhely” is kialakuljon ezen a vidéken?*

- Pompás gondolat! Lehet, hogy itt ki lehetne ezt fejleszteni, csak az a fontos, hogy legyen ennek felelőse. Valaki olyan, aki ebbe „belemelegszik”. Imrét alkalmasnak tartom, még akkor is, ha már ő túl öregnek számít erre. Itt egy fiatalembernek minden lehetőség rendelkezésére áll, s ahogyan én őt ismerem, tud lelkesedni is. Te pedig felülről mint kicsikét pedagógus, mint kiváló pedagógus a keretébe tudnád elhelyezni ezt a kérdéskomplexumot. Én szinte azt mondanám, hogy végrendeletet mernék írni arról, hogy rátok hagyom ezt a gondolatot. Ápoljátok, fejlesszétek ki, és nem csupán

a magatok örömére és dicsőségére. Az én dicsőségemre is szolgálna, ha most, a ma született hármónk gondolataiból tényleg valami olyan eredmény eredne, hogy egykor lehetne majd beszélni battonyai iskoláról. Szeretném az illetékeseket kérni arra, figyeljenek fel erre a kérdésre. Vegyék kezükbe a kezdeményezés megvalósítását. Legyen itt egy természetes múzeum. Az utókor lesz a leghálásabb ezért, és ő is örülni fog neki egykor. Megtisztelő feladat lenne bárkinek, hogy ennek a leendő battonyai iskolának a mecénása legyen!

*

Örültem annak, hogy ez a magnetofonszalagon őrzött beszélgetés megmaradt. Hogy nem teljesen valósulhatott meg minden gondolata, annak igen sok oka van. Talán felesleges is lenne ezeket felsorolni, mert óhatatlanul felvetné a felelősök kérdését. Elvitathatatlan tény azonban a következő: 1984 óta működik a battonyai MCP Emlékház. Helyi látogatottsága nem nevezhető éppen kielégítőnek, de azért elfogadható. MCP itthon van végre Battonyán! Az emlékház szomszédságában épült egy 120 lakásos lakótelep, amely Molnár-C. Pál nevét viseli. Ennek a lakótelepnek a belső udvarában láthatjuk MCP mellszobrát, művészbarátja, *Buza Barna* szobrászművész pirogránitból készült kitűnő alkotását. 1994-ben megkezdődött a battonyai római katolikus templom belső freskóinak elkészítése. Az alkotóművésznek nagy segítségére van, hogy a kicsinyített színvázlatok és a nagyméretű freskótervek MCP jóvoltából rendelkezésünkre állnak, hiszen ezeket még halála előtt a festőművész a battonyai képtárnak, illetve a római katolikus plébániahivatalnak ajándékozta. Tehát nem pusztán képletesen fogalmazva állíthatjuk: a 100 éves Molnár-C. Pál itt él közöttünk. Úgy, ahogyan Ő azt 1979-ben megfogalmazta: A MŰVÉSZET ÖRÖK!

Battonya, 1994. június

Takács László